

INVENTORES
RERVM

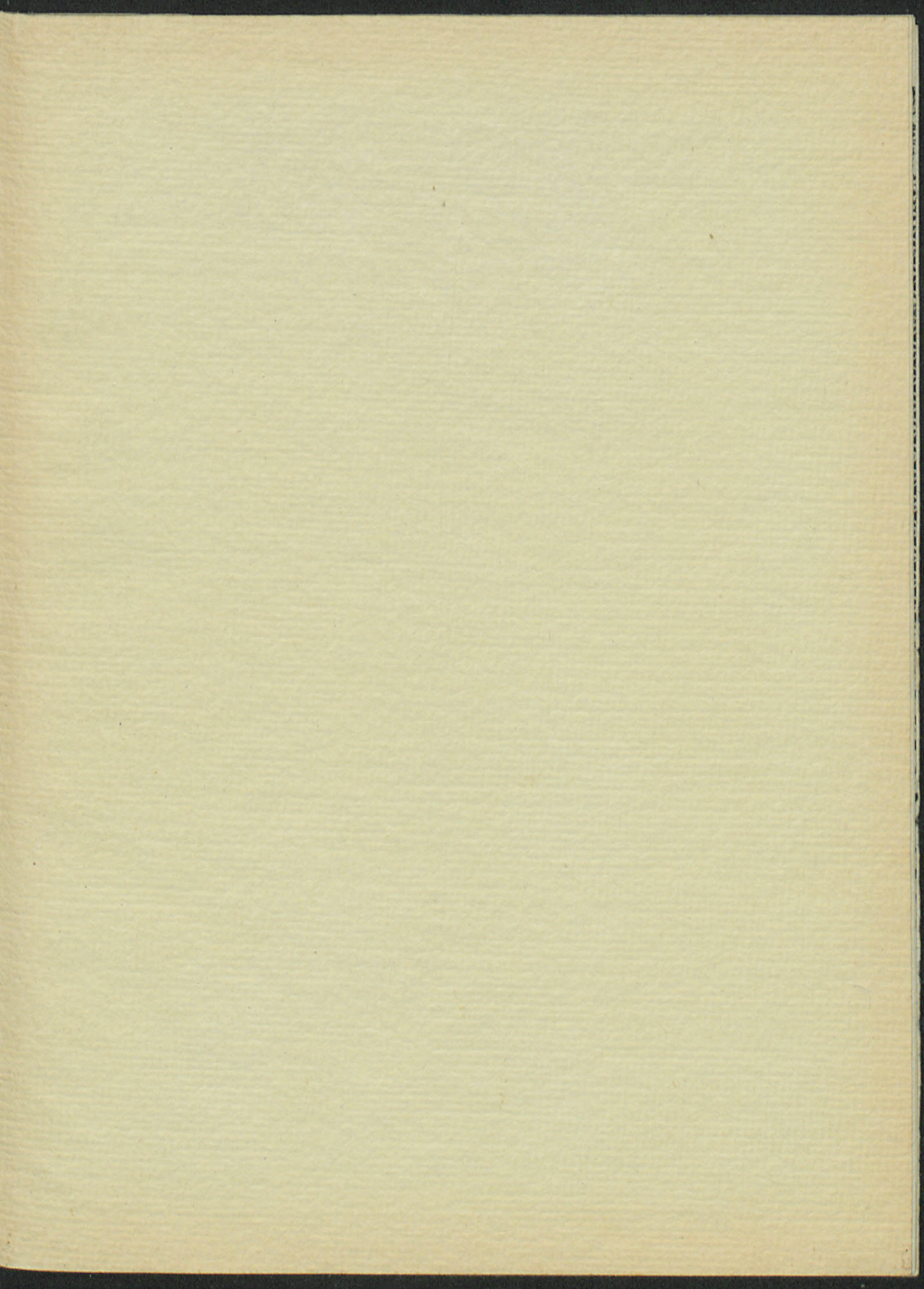
BIBLIOTEKA

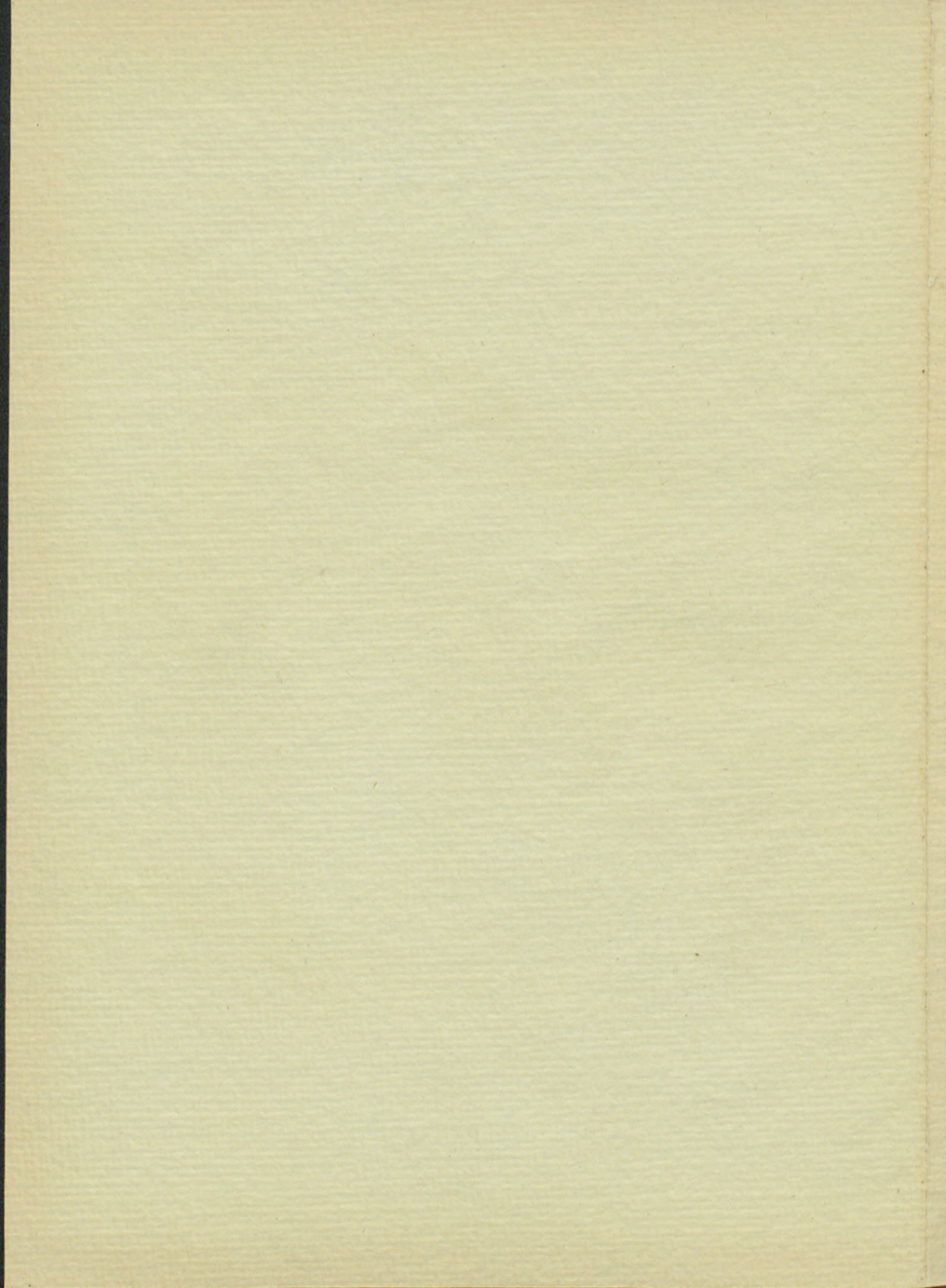
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

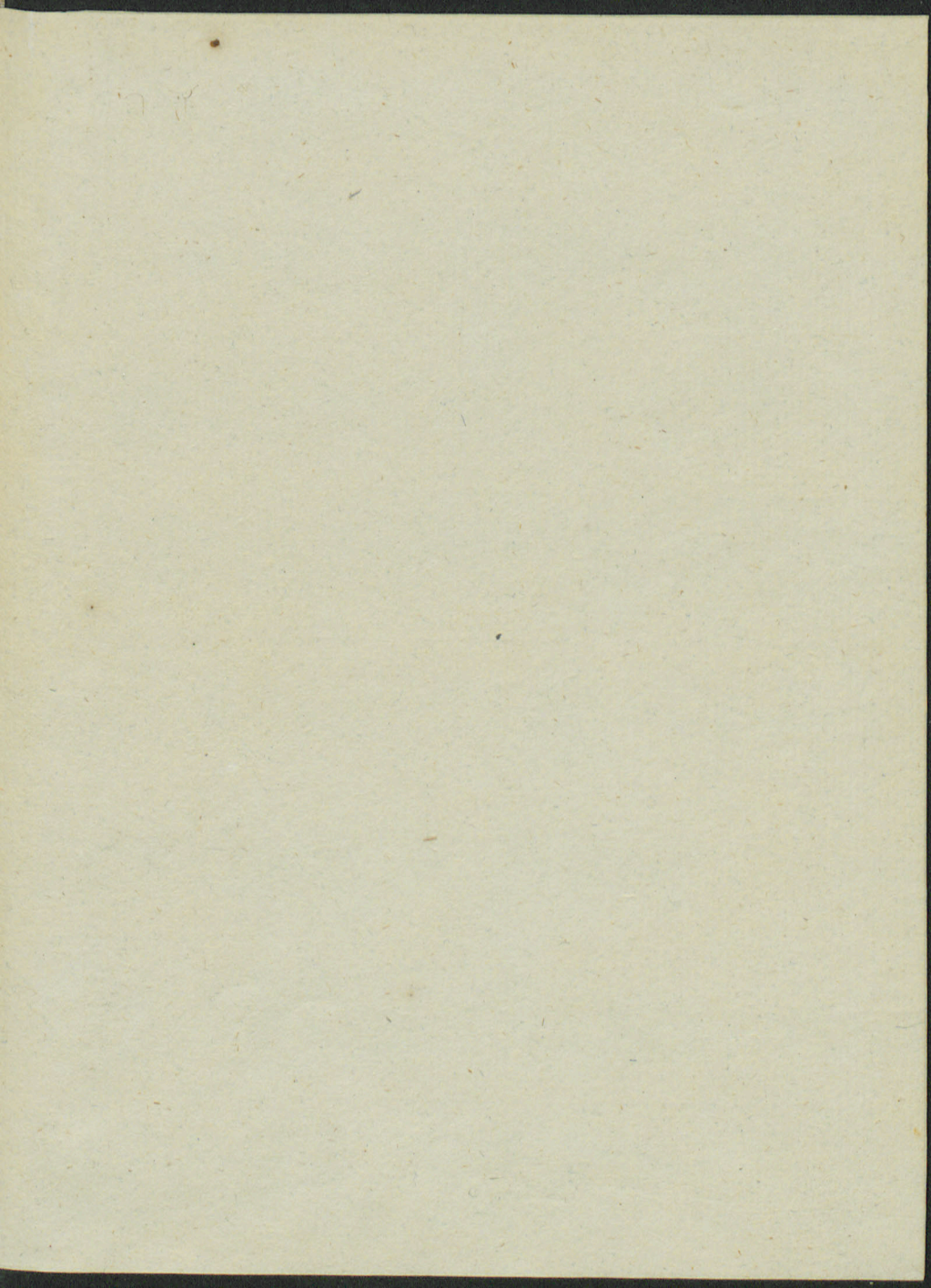
XVII

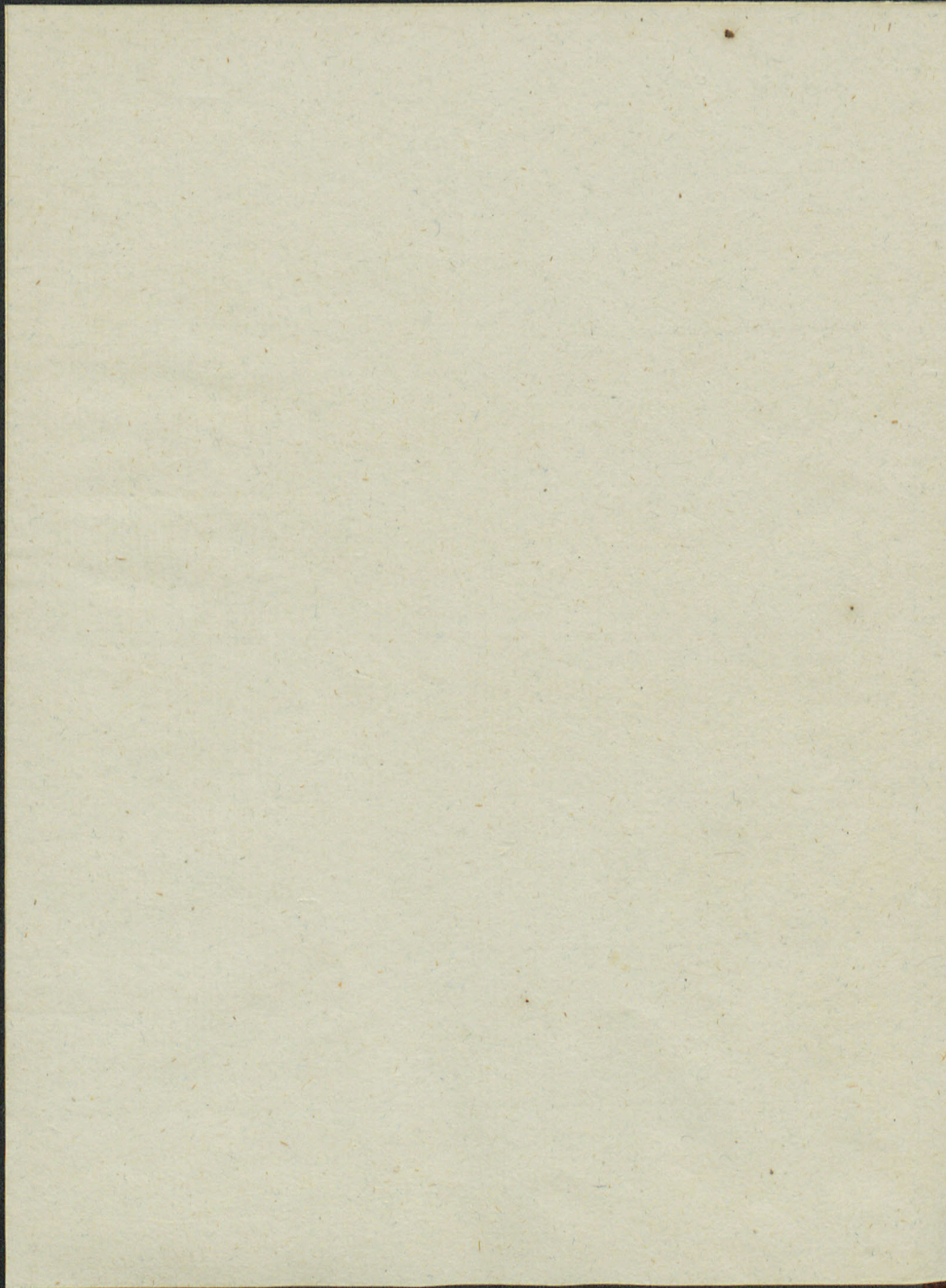
1947

INVENTORES

R. E. R. Y. M.

1880

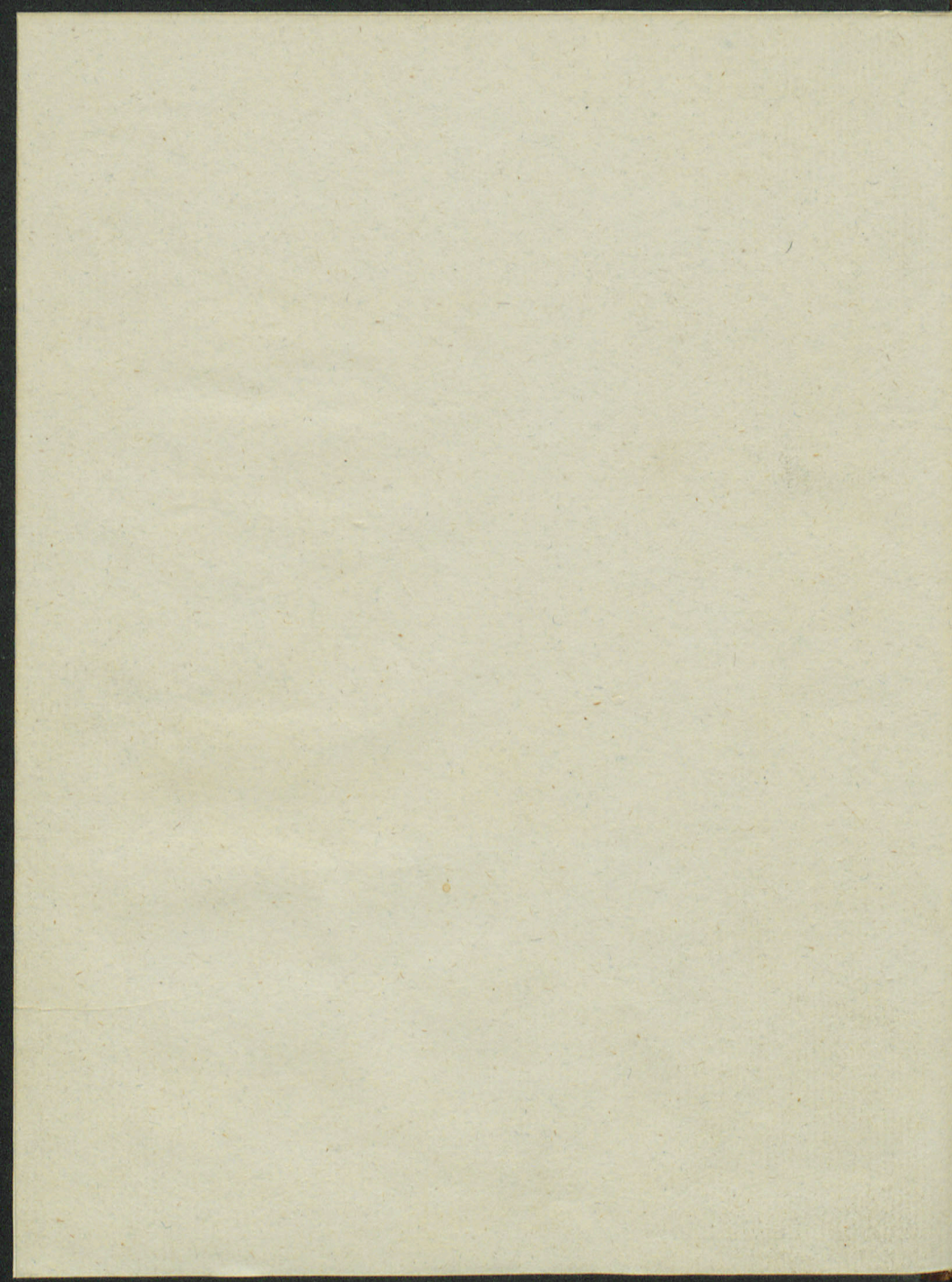
1880

1880

1880

1880

1880

5. Lab. 116

INVENTORES RERVM.

Albo

Prostkie opisanie / kto co
wynałazł / y do vzywania
ludziom podał.

Hieronymus *Jungius*
Iana Protásowieczá ná Mohilney, w Po-
wiecie Pínskím leżacey.

I
W Wilnie /
W Drukárni Janá Kárcaná.
Roku 1608.

Ná zacny á Stárodzyny
Dom Vch Mósci Panow
Skuminow.

TETRASTICHON.

Ianá Benedyktá Protásowiczá ná
Mobilney.

Jáko dlugo po niebie Phœbus swe kędzierze
Rospuŝcza: wiec Ocean stoi w iedney mierze.
Poty niechay ten Miesiac w swey zwytkley iásności
Nie wstaie: lecz owŝem rozpedza ciemności.

XVII - 1347 - III

Do Iásnie Wielmożnego Pána/

Iego Mości Pána Iánuszá Skuminá, Pifarzá
W. X. Lit. Stárosty Bracláwskiego,
Pána á Dobrodzieiá mégo
Mościwego,

Ian Protásowicz ná Mohilney.

O Czkolwieť to sam przyznam/ y koniecznie bacźe/
Ze ciebie tym podárkiem nie bárzo wracze.
Bo y rzeź bárzo podla/ y Mistrz nie po temu/
A co wietřa: iż tobie przynosze zacnemu.
Ale což rze: gdy niemam nic tak osobnego/
Czymbyñci mogli wyswiadeżyć cheć sercá moiego
Bo Indowie dáleko odemnie mieszkáia/
W ktorych-sie ná drogie rzezy zdobymáia.
W Sátyrow zaś: ktorych iest zemna mieszkánie/
Otróm chrostu ná winniť/ wiecey nie dostánie.
Jednak: chocia w wbořtwie/w prawdzie sie kocháia/
A do tego teź czásy dawne pámietáia.
Jákož mi Inuentores rerum wyliczyli/
Wpewniáiac że sie w tym nic nie pomylili.
Ktorych tobie nie przeto w dlugim rzedzie stáwie/
Bys iáko niewiádomy/dziwował ich spráwie.
(Bowiem żeć sa wiádomi) lecz rádniey dla tego/
Aby tym lepiey wřli/ máiac tak zacnego
Obrońce/ gdyž pod twoim imieniem wychodza
Ná swiát/ á do wřech ludzi w wiádomość przy-
(chodza. A ij Prze-

Przeto proſze/rącz wdzięcznie przyiać te chęć moie/
A ſamemu okazać zwykłą łaskę ſwoie.
A wieccy niż podarek/vmyſł vpátrować/
Owſem; wedłuſt onego/co dacie ſzacowác.

Do Czytelniká Ian Protáſowicz ná Mohilney.

Abys każda rzecz rychley nálaſt ktorey prágnieſz/
Ty ktory wiadomościá nie do końca władnieſz.
Porzodkiem Abecádla wſyſtkoć ſie podało/
Abys ſzukáiac czego/ſpracował ſie máło.

INVENTORES RERVM.

A.

- Amphion do Muzyki nálezi sposób wśelki/
Amphitryon / wykładácj snow był bárzo wielki.
- Ancus Ægyptius ten do pieczenia chleba/
Wynálezi piece / Ktorych y dziś bárzo trzeba.
- Artemon Clazomeni wřazał. tarány/
Ktoremi był przed láty mur po obalány.
- Artaxerxes Longiman / iáko być myśliwym
Náuczyl / iesli ni chce być Ktory tesliwym.
- Arse te przyczytáig Mercuriussowi /
Drudzyszás (á snac lepiey) wola Dawidowi
Przypisowác / ze ná niey on napierwśy grawał/
Kiedy przed Arolem Saulem / pospolu z niá stawał.

B.

- Bátwochwálstwa brzydkiego / Nemrot wynálezca/
A prawdziwego Boga chwala / on sam skazca.
- Abowiem on napierwśy Ogniewi sie kłaniał/
A do tegoz y drugich bátwochwálstwa kłaniał.
- Lecz potym Ninus wieťse bátwochwálstwo wznowił /
A z tákowey przyczyny potężnie odnowił.
- Bo po śmierci Belusa rodzicá swojego /
Kazał nád grobem obraz záwieśic onego /
Aby pámiatka w sercach ludzich dluzey trwała /
Wiec Ktemu: zeby milśa Káždemu sie zdála.
- Nádał práwo osobne obrazowi temu /
Iż Ktoby co zbroiwśy / wciekl ku onemu /
Aby ták bez Karánta Koniecznie wchodzil /
A z tey przyczyny Káždy do niego rad chodzil.
- A ofiáry mu rozne tám ofiárowáli /
Nád to / Mercuriussiem onego przezwáli.
- Ktorych nápotym wiecey Meliffus przyczynil.
Krostał / by Káždy cziowiek one czynil.

Inuentores Rerum.

Bálwány rozmaíte / Chus ná świat wprowadził/
Czym wiele narodowi ludzkiemu zawódził.

Batem málym Libijscy wościć się poczeli/
A zátym się y mnieyszych czolnowo wszyscy ieli.
Ná ktorych dżisia pretto biegają kozacy/
Lecz nie mniey umieistni w tym są y rybacy.

Beczki/wiec owe słagwie / ták też rozne fásy/
To Plewlyppus wymyślił/ w one dawne czásy/
Jákoż y ia zá beczki onemu dzieknie/
Zwlaścjá/ kiedy w ktorey miód osobliwy cznie.

Bibliotekę/ ácz ich wiele zgromadzáli/
Lecz w tey mierze z Egyptskim kólem nie zrownáli
Ptolomeusem bowiem/ ták názbierał wiele
Ksiąg/ że wiece Historicy wdáją to śmieć.
Ze zá wieku onego/ on był nastawnieyszy/
Ktemu iáko Historyk (Jozef) nadawnieyszy
Wdáć/ że Biblia jest przetumáczoná/
Z Żydowskiiego ná Grecki iezyk przelożoná.
Dá staraniem y pracą y nakładem iego/
Ktorey wiece używáją aż do czásu tego.

Bydło zablićć pociał Hiperbius zwány/
Wiece k niemu Prometeus- zárowno przydány/
Jákoż nié przed Potopem miésá nie pozýwał/
Ale rádniey owocow y siótek używał.

Bogi rozne/ y práwie liczba niezliczoná/
Numa podał/ rzecż Bogu y ludziom mierżoná.

C.

Cálowánia ácz zdawná Żydzi używáli/
(Gdy się wiece przywitawszy sobie winśowáli.)
Ale y skąd przycýná nie mnieysza wrośá/
Gdy Trojáńskie niewiásty z meżámi zániostíá

Plawálnosc

Nawátnošć moršća / ná brzeg Itálškiey Kráiny /
 Do ktorey sie przybiwošy tám z swoimi syny.
 Wysiedli wošyšcy / tedy sobie odpoczeli /
 Ale niewiašty onych to przed siebie wzięli /
 Ze Okrety y Tławy wošyškie popalily /
 Tłieheg aby iuž wiecey po morzu blađšily.
 Wiec boiag sie swych mežow tedy ich blađaly /
 Oblápiągac zá šyie / wdšiecnie całowaly.
 Skąd potym ten obyczaj miedzy ludźmi bywał /
 Ze tego całowánia káždy rad wzywá.
 Dšisia ten zwyczaj práwie uštal u Polašow /
 Lecz tyłko iešćce zoštal u Ruši prošatow.
 Bowiem sie przywitawošy ráđši pocáluia /
 Czým iákby wnetrzną miłošć sobie poŕázuią.
 Drudzy zá sie ten zwyczaj ináčey wdáią /
 Jáko Plutárchus tákže y drudzy wiec máią.
 To iešć / iž Białymglowom w Rzymie zábroniono /
 Aby winá nie pily tedy uštáwiono /
 Aby máž skąd przyšedšy žone swa całowál /
 (Ješli winá nie pilá) aby tym sprobowál.
 Lecz tu rychley niž wino gorzákke poczuie /
 Bowiem sie tákich sílá Białychglow náyduie.
 Iž sie gorzákke miłz nadobnie wraczą /
 Ze časem ledwie mežow swych przed soba baczą.
 Pržeto tákich by namniey nie trzebá całowác /
 Ale ráčzey sporego kúia nie žalowác.
 Okłádáiąc po grzbiećie / aby iey nie pilá :
 Lecz ráčzey gošpodárštwá swego pilna byłá.
 Centaurowie ná koniach / walkę wiešć pocželi /
 Stadže o nich mniemánie rozne ludžie mieli /
 Wo sie ták zdáto ludžiom / iákby put cžłowieká
 A put koniá / iákich ništ niewidał od wieká.
 Ciáłá zmarłe Licurgus kazał kopác w šemie /
 Czým poŕázál iákie to iešć ná ludžie brzemiš.

Inuentores Rerum.

Abowiem iáko z siemie wšsycy sie rođsimy/
Táť zá sie /przez śmierć do niey wšsycy przychodšimy.
Lecz zda mi sie że Adam to nappierwey spráwíl/
Gdy mu Bog śmierć Ablowe przed oczy wystáwíl.
Mušiał ábowiem ciálo záchowác do siemie/
Pomniac /ze wyrok Boży iest ná ludzkie plemie.
Proch iestés o człowiecze /y w proch sie obrociš/
A skádeš wyszedł táť záš koniecznie sie wrociš.
Przeto rádniey Licurgus pogrzebom obchody
Uznáczył/ iáko tego są pewne wywody.

Ciemnice/w ktora winnych zá występ sadzáia/
Te Anculowi wšsycy zgodnie przywłasczáia.
Drudzy iž Farquinius (wymyšlit) okrutny/
A meki Nemrot Tyran wielki y okrutny.

Cytáre/ná ktorey iuž dšis y Pánny gráia/
Iž Apollo wynálast/táť wšsycy wdáia.

Czynše/Tullus Krol w Rzymie nappierwey ochwalil/
Potym sie káždy chęcia do onych zápalil.
Je ie od poddánych swych biorá bárzo rádži/
(Acz mamli prawdę wyznác/ y mnie nie záwádži.)
Ale tylko o to grá: iáť go chętnie dáia
Chłoptowie/á ięšli nam o to więc nie láia.

Cyrklem/ Perdyx nieiáki poczał krešlic kólá/
Potym sie rzemiešnicy wšsycy ięšli zgołá.

Cyge w ktora chłopietá bárzo rádži gráia/
Te od wymyšlnych Grekow práwie wšsycy máia.

Cztery konie záprzegác do wozu iednego/
To Tregillus wynálast od czásu dawnego.
Lecz néšy málo máiac ná tym/dwá przydáli/
Aby táť sešć do wozá rázem záprzegáli.

Więc

Jana Protásowiczá ná Mohilney.

3

Wiechy nie dšiw/ by ciężar wšdy iáki wošili/

Alle to tylko ł woli pyšse wyštroili.

Bowiem czásem ná wošie tylko ieden bešsie/

Atoregoby wiátr zdmuchnł/y mogli zániešć wšbešsie.

A co wietšza/ y chudši pánom šie przeciwiá/

Bacząc że šie pošošney licšbie wiacey dšiwia.

Przeto: chocia iuž drudzy bešć chłopow nie máig/

A przedšie ná pošošny cug šie zdobywáig.

A ták/ my brácia chudšza /dáymy pošoy pánom/

A nie sprzeciwiaymy šie onych zacnym štanom.

Bo šie im wšyštko zeydzie/ á iešli dla tego

Ježdžiš bešćig/že kiedy niedošćanie czego/

Dwá przedáieš/ á sam šie y te cžtery żywiš/

Tedy šie y sam głupštwu ſwoiemu zádšiwíš.

Za nie lepiey te łope dla potrzeby chowáć?

Atemu oná pomiernie y bácznie šáfowáć?

A nižli márnie trawić tymi pošošnymi/

(A cžęsto šie do domu nie wracamy z nimi)

Alle mi tu kto záda: dšis pišga iáť widžga/

A z owego (co cžtyrmá łonmi ieždži)šyžga.

A temu co po šošno/pierwšse mieyſce dáig/

Wiec y w drodze dáleko tákiego miáig.

To táka rzeczga/ łonie wáig á nie ciebie/

Alle wietšza/gdyš ty iešć tey cžci godžien z šiebie/

Ze chocia iednym łoniem ieđšieš/przedšie znáig/

A w przyštoyney powadze y cžci záwšse máig.

Wiec žyđ y Šynkarz iáki/ tákiey cžci došćanie

Ježdžac bešćig/ á wiec to mądrych ludži zdánie.

Przeto/ábo y ſámi tych šie zbytkow chrońćie/

Albo przynamnięy chudšzym nam práwem zábrońćie.

Bo mie wprawdžie iuž dawno tešno y ſámego/

Ze šie ł woli wam trzymam cugu pošošnego.

Cžarnošiešćga náuke/ y ługlářšćwá dšiwne/

Atore ſa za łonowi Božemu przeciwnie.

Inuentores Rerum.

Zoroastres (ktory był Krolem Bakttryáńskim)
Wynalazł/miedzy ludem (nappierwey) pogáńskim.

D.

Dáchowka ta náppierwey / Cyniras pokrýwał/
A przed onym żaden ich nigdy nie używał.

Dyálektyka Zenon począł przepowiać/
Ale dziś nie nowina żaczkom przy niej siadać.

Dom drzewiany Dedalus náppierwey wystawił/
Tenże Heblem stolárzow v wosch ludzi wystawił.

On wynalazł Linia/álbo snurek z waga/
Ktorey dzisiaj używa rzemieśnik z przewaga.

A Mást wszyscy żeglarze też od niego mają/
Ktorem záwsze swe Flawy śpiewnie poganią.

Drábinsy Capaneus y po nich chodzenie
Wkazał/zá ktore mu niechay dogodzenie
Gospodarze dzisiaj/ bo ich trzeba w domu/
A zwłaszcza (mowie chudszym) niewiem iáko komu.

Drzewce/ktorym dzisiaj żołnierz potężnie záwadza
W nieprzyaciela/ aż go z konia iego z sadza.
Tyrrhenusowi zgodnie wszyscy przywłaśczią.
Zá co ludzie Rycerscy dzisiaj mówić mu mają:
Ze onym broń taką wkazał do woyny/
A z ktora ogromniejszy stawa żołnierz zbroyny.

Drukować Księgi/ Niemiec Kuntenberg nieiáki
Wymyślił w Moguncy / zá co czeł wśeláki/
Powinien imię iego wspominać czytając/
I zá iego powodem ták wiele Ksiąg mając/
Co dzień może być medrdszy/ bo choć milczą Księgi/
Przed się dają człowieku w głowę rozum tegi.

Dzwonow glosy Architas wymyślił ogromne/
Skąd imię iego słynie ná czasy potomme.

E.

Ewdymion, Miesięczny bieg iáko rozumieć
Pokażal/ co Astrolog káždy winien umieć.

Epimetheus, z gliny słup pierwszy wystáwił/
A tym swoim przykládem/ drugich w to zápráwił.
Ze dzisia murowane przy drodze stáwiáia/
Ktore nam meke Páństa przez sie wyrażáia.

F.

Fulius Hirpinus, ten świerzynce rád grodził/
A dla rostkosy świerzú rozneho náwodził.
Tenże y ptáski w klatkách dla spiewánia chował/
Ktát sobie iáť w ráiu záwsze rostkosował.

G.

Gliniánego cołowieť/ Dybutades robił/
A tenże wiec y piecni/świellice ozdobil.

Godziny Trysmegistus, Hermes własnje zwány/
Wynáził/ y od niego ten sposob jest dány.

Golić nappierwey pocził Corles sobie brode/
Chcąc przez to ozdobnieyszą mieć swoje wrode.
Jákoż widze y nášy Mázurowie stawni/
Jeli sie brod swych golić/bo są chlopi spráwni.

Gwiazdárskich náuk Belus náuczył ná świecie/
(Acz wátpie iesliże co w tey mierze nie plećie.)
Mádrzy niechay rozsádek swoy o tym wydádza/
Gdyż wiec ci Gwiazdozorce/nie iednáko rádzá.
A nietylko nikomu nic w rzeczách nie zgádná/
Owszem y sámi w sídlá/ bázro rádzi w pádná.

Josefus záś Zistoryť / dáie Adámowi
Te náute gwiazdárské / y po nim Setowi.
Ze ig ná dwu tablicách porzádnje spisáwšy/
Miedziáney y Kámienney/y ludziom podáwšy/

Inventores Rerum.

Dwie plagi / z tey nauki być przepowiadáli
Zá złości ludzkie / z ktorych áby sie uználi.
To jest / iż álbo ogniem álbo wodą bedšie
Pan Bog karal / á ten świat zálecie sie wżedšie.
Ale ia rádniey trzymam że wiec z obiarwienia
Bożego przepowiadal / tákich plag ziszczenia.
A niżli z nauki iákiey Gwiazdozorstkiey /
Álbo iák pospolicie zową Astrologstkiey.

H.

Hanno Carthaginensis, Lwá napierwey strocił /
A przyrodzona frogsć w pokore obrocił.
Je nietylko poslušnym człowieku sie stáie /
Ale owšem sie boi / gdy mu kiedy táie.

Hercules, ten Purpure nauczył iák robić /
Ktora sie potym ieli wielkie stany zdobic.

Zistorye spraw ludzkich kto iáł wypisowác /
Zda mi sie przed Moyżesem nie smiał niťk przodkowác.
Gdyž ábowiem spráwilo to zrodzenie Boże /
(Acz to y Rádmusowi przyczytác sie może.)

I.

Iazon, Okret / lecz rádniey przyczytác Noemu /
Boviem Bog sam rozkazal budowác onemu.

Jástrzaby y Krogulce / tákże inšie ptaki /
Dawcus nauczył nosić / z ktorych jest wiec ták
Pozytek / że y myśl swą potrzebnie ochłodzi /
A do stolu z zwierzyną siedšie iák sie godši.

Icarus, žagle podal / by rychley wiátr pedził /
A tam kiedy potrzebá / okrety zápedził.

Jedwabne rzeczy dšialác iákás Pamphilia,
Poczelá / zá co oney moge táiac y ia /

Janá Protásowiczá ná Mohilney.

5

Iż do tákíey utráty chudy człek przychodzi/
Bo ktory ná Uxámit bądź ná Telet godzi.
Tedy tákí nie spełná swoje wioski niewa/
Owszem sie rychley drugi mieć onych spodziewa:
Co chodząc w szárey sukni/ pieniądze zgromadza/
Wiedząc iż bárzo dobra jest z onymi władza/

Igla być co w Phrigiey Idaxi poczeli/
A zlotem zaś przetykác od Attala wzięli.
Alexandriní fárby do tego przydáli
Francuzowie zaś kółká rozne wymyśláli.

K

Záręczmy wszédzie po drogách Hyrikanus wystáwił
Dla podróżnych / lecz zaśie piánicom spráwił
Osobliwą zabáwkę / bo w nich záwsze siedzą/
A máło co o Bogu álbo nic nie wiedzą.

Zámienie drogie Cadmus k temu kruszce złote
Ogniem pierwey sprobował / zá czym wiec ochote
Wielką w ludziách pobudził / że go chce mieć każdy/
A szukájąc go ziemię przewracáią záwdy.

Zápluny Delíady do kocyow sadzáli/
A iáko onych tuczyć wszystkim pokazáli.

Kliczcie / y nákowálnie / wiec zelázne młoty/
To Cynira wynálaż do ludzkiey roboty.
Ać Tubalcainowi dawniey przywołaszczą/
Że od niego zelázne naczynia w przód máią.

Zobierce te napierwey Attalus wrobił/
Ztórymi ścianý swoje ná on czás ozdobił.
Lecz teraz sie ták bárzo onych wszyscy ieli/
Że do ścian y do wozow używác poczeli.

Konía

Inuentores Rerum.

Koniá Bellerophontes pierwey oglaſtawſzy
Wſiadł nań / á to záś drugim ludzjom poſazawſzy.
Podał do używánia / że ciężar dſwignáig /
A práwie wielka pomoc w pracách ludzje máig.
Ktorych wędzidłem krocić Peletroni ieli /
Ci też y ſiodlá ná nich pierwey kłáśc poczeli.
Wiec chodzenia pieknego onych náuczáli /
Zpodkrowy żelázne onym podbiáli.

Koſe Thraces potrzebna wſem ludzjom podáli /
Od ktorey ſie wiece trawá doſyc ſporo wáli.

Koſtkami iáko grawác koſterom podáli /
Lydiyſcy ludzje / bo ſie w tey grze obieráli /
Ktorey ſie dſis ták bárzo wiele námnożyło /
Że y ludzjom wczciwym bywa wiece grác miło.

Kotwice Anacharfys / wiece kowálſkie wory
Podał / z ktorych do kuźnie dáie ſie wiátr ſpory.
Tenże záśie náuczył robić zdunſkie kołá /
Wiece gárcow / z ktorych wſyſcy piem rádzi zgołá.

Kredens naprzod Corralus podał między Pány /
A zwiaſzczá między krole y wyſokie ſtany /
Że nie pierwey poſárinow y picia przyimuia /
Aſ pierwey przed onymi wſyſtkiego ſkoſtkuia /

Krwie wpuſzczáć w chorobách lekárze poczeli /
Gdy od Hippopotama doſwiádczenie wſieli.
Zwierzęcia co ieſt w morzu koniowi podobne /
Ten gdy prze ociężálość członki nie ſpoſobne
Ma / tedy ná brzeg z morzá ná ſuſza wychodzi /
A táń ná oſtra trzćcinę golenia wgodzi
Ná yle / z ktorey mu krew práwie hoynie plynie /
A rák záśie ceſtwieyſzy do wody poplynie.

Jana Protásowiczá ná Mobilney.

6

Alotki / ktorými domy ludzkie zámykáig /
Tedy od Talausa nietákíego máig.

Arzemién / iz ognia dáie / A chates náuczyl /
Ktoremu sie ták bárzo podrožny przyuczyl.
Ze bez niego sie nie rad nigdy puści w droge /
Bo nánieciwšy ogień / przetrwa šimna trwoge /
Drudzy zaś iz Pirodes (ták zgodnie) wdáig /
Lecz křoźkolwiek zá to mu wšyscy nic nie láig.

Księgi Anaxagoras podał do czytánia /
Ale inše w tey mierze są roznoego zdánia.
Bowiem Pizystratowi chcę przywlašćzyć zgodnie /
Lecz drudzy pokázuig to práwie dowodnie /
Ze žyđsi žistorie šwiète wprzod podáli /
Potym Egypťczyánie ich násládownáli /
Wiec zaśie Cháldeyczycy po nich mieysce máig /
Ktemu y Atheńczyťow do nich przykłádáig.

Kšąg zebrawšy (Pollio Azynius) šitá
Náuczyl ludzi / iák to rzecz ieřt bárzo miła /
Záwšse sie imi háwić / škad Biblioteki /
Juž ná potomne čásy nie zging ná wieki.

Kupiectwem Mercurius, nappierwey sie wšlawil /
A ten swoim przykłádem y drugich zápráwíl.
Ze sie dšisia ták bárzo tych hándlow záwošili /
Nieršac chudži / ále sie y Pánowie izli:

L.

Lámpy Egypťczyánie / wšyřkim wkášali /
Których w kořćielech swoich w on čás wšywáli.

Lásy / Cneus Marius, czynil podkásáte /
Gdy obćinal gáťezie chcęc mieć okázáte.

Leťárřwá

Inuentores Rerum.

Leśárstwá te v Grákov Apollo náydował /
Lecz wedłuť Żydow Adam przed onym przodkował.
A wedłuť Egypcyan / iż Apis v dáig /
A tory byl onych Ptolem y od niego máig.
Ale dostátniey podał ludziom te náuka
Aesculapius, á zás Hippocrates sztukę
Ještě lepszá wypráwił / lecz wśyſtich przechodził
Galenus / ktory práwie Doktorom dogodził.

Liźbe ktora liczymy / wiec iáko ráchowác /
To Thewtowi iákiemuś zwykli przypisowác.
A owe zás co czásy przed tym policzano
Iphitus iákiś podał (Olimpiás zwano)

Litery kto wynálasł / rozne o tym zdánia /
Lecz Mo:żesz w tym nappierwśy godzien wspomínánia.
Bo Zebreyſkie litery iemu przypisuią /
A Phænices zás Grackie piſmá v kázuią.
Nicoſtrata Lácińskie wynálaſła ſłowá /
A temiś literámi / piſze rozna mowá /
A ſnac / wśyſcy co kolwiek w Ewropie ſiedźimy /
Wśyſcy takowym piſmem rzeczy ſwe znáczymy.
Abraám Cháldeyczykow / wiec teź Syryanow /
A Iſys náuczylá ſwoch Egypcyánow /
Gulfila teź Tátárom Chárákteer podála /
Stąd nieśmiertelney ſlawy v onych doſtála.

Łoźká Aſclepiades co ná ſtępách wiſła
Wálaſł / co poſpolicie w nich chorych kołyſa.
Bo czeł chory poczuwa niemále vlienie /
Gdy mu przez kołyſanie przychođi vſpienie.
Ja mu nie ták dálece zá loźko dziekuie /
Jak wiecey zá kołebkę / co dzieci piáſtuie /
Gdyś mniemam / że wizerunk wſieto z loźká tego /
A ſąd dzieci kołyſá od czáſu dawnego.

Abowiem

Jana Protásowiczá ná Mohilney.

7

Abowiem gdy w w kolebce wwiroszy polożo/
Tedy spio/ á sobo nic by námniey nie trwożo.
Ria ná ten čás wierszy nápiše społoiem/
Bo choć kiedy woláig/ trudno z nimi boiem.

Luf /strzaly/ Jowisow syn Scytes miánowány
Wydal/ác y Apollo bywa wspomínány.

M.

Málarz Apollodorus ták byl záwolány/
Ze z onego począték y drugim iest dány/
Drudzy zaś Cleantowi zgodnie przywłasczáig/
A przeto /niech sie z sobo (iesli chcą) zgodzáig.

Mármury ćiosác tákże wzywác onego
Pixodorus pókaza/ od času dawnego.
Lecz zaś Dipaxus ons iak sztucznie rysowác /
Zá co mu káždy snycerz winien podziękowác.

Mási i rozne Persowie nappierwey robili/
Którymi sílá ludziom chorým dogodzili.

Miásteczka czešte Cekrops iak rzadnie budowác/
Wiac też wyobrażenia rozne wynáydowác.

Miásto Egipcycanie naprzod zbudowáli/
W ktorym onych Krolowie nappierwey mieszkáli.
Cij rozmierzenie ziemie ná swiát w prowadzili/
A lnu násiawšy z niego płócién nárobili.
Acż to drudzy Arachne dziewce przywłasczáig
Z Lidyicy/ iák Plinius y drudzy wdáig.
Cij plekótki miedziane tákże inše w niesli/
Z kád potym wšsycy ludzie w swo strone przyniesli.

Miáry wšsytkie y wagi ktorych wzywáig/
To od sydoniula práwie wšsycy máig.

C

Drudzy

Inuentores Rerum.

Drubzy iż od Phalona naprzód są podane /
Owa którykolwiek z nich ia z każdym przestana.

Miod wynalazł (ktorego dziś każdy rad piie /)
Aristeus który był krolew Arkadye.

Tenże robienie serow sztucznieysze pokazał /
A iako one robić niewiastom rozkazał.

Mosiąc iako przelewać y robić onego /
Wsyfscy to od Rhacula maig cnotliwego.

Murować miastá także y inffe Parkány
Thrazon nappierwey podał /miedzy rozne stany.

N.

Naczynia ilekolwiek może być wodnego /
To Crezybius podał od czasu dawnego.

Namioty Tubalcain ozdobne wystawił /
A potem sobie każdy ná to patrząc sprawił.

Ná pamięć sobie pisać Symonides podał /
Czym kupcom y bogatym /mátery dodał.
Ze każda namnieysza rzecz w rejestrách swych znaczą.
(A iak mówią w popiele gruski nie przebaczą.)

Nierządnicze : (ktorych iest dosyć w każdym mieście /
Ale nawiecey pełne Wárszáwskie przedmieście.)

Te wszystkie od Wenery początek swoy maig /
A nie dziw że tak wiele : gdyż im pobrażają.

Bowiem iakieś pobory bierąc od nich każą /
A oni tym więtszego nierządu się wają.

O.

Odzienia Zetrustowie ieli się tkánego /
(Co przed tym znać nie było od wieku dawnego.)

Janá Protásowieżá ná Mobilney.

8

Bo Adam dlugo chodzil ták jáko byl w Káiu /
(Onas by tylko ledwie mogli ták przetrwác w Máiu)
Wszakże y ten stworzeczych stwor miásto odzienia
Uzywál / kiedy wygnan byl z dobrego mienia.

Oliwy tey Minerwa zbierác náuczyla /
Bo sie ona nappierwsza sama wytuczyla.

Ołowu Midacritus podal używanie /
Zá ktory strzelce czynia mu podziękowanie /
Bo kuleczki subtylne do rucznic działają /
A stworz także y ptaki ona ubiła.

Oszczep / strzaly / Aetolus wynalazł do boiu /
Ztórymi teraz czynia sila nie po boiu /
A zaś Lacedemońscy ludzie Ford / Byłaki
Naprzod podali / między rycerskie iunaki.
A ow zaś oszczep towarzys Pizeus do stworza
Wymyślił / ktorym towiec do niedźwiedzia zmierza.

Orania roley Ceres Ludzi náuczyla /
Lecz zdami sie w tey mierze poslednieysza byla.
Od Caina bo ten w przod role wpatrowal /
A potomkom do takich robot zaprawowal.

Owocow rozmaitych z drzew tak używają /
To wiec od Ew molphusa wszyscy ludzie mają.

P.

Pancerz Midyas podal / także Paracyna
Wymyślił do potrzeby / y naczynia ino.

Pápiet z Egiptu do nas naprzod przyniesiony /
Ztorego używają prawie ná wsze strony.

Páweza naprzod Pratus w bitwie sie okrywal /
Wiec Acritus ktory też w potrzebách rad bywał.

C ii

Parwy

Inuentores Rerum.

Pawy poczał nayspierwszy Hortensius iádác/
Zá ktorymi Pánowie dżisia zwykli síádác.

Philosophia roznym ludziom przypisuią/
Jáko sie o tym pisná Authorow náyduią.
To iest/ Persom gódie zdawná Medrcowie bywáli/
Wiec iż Assyriánie w niey sie też paráli.
Wiec Cháldei/ tákże też y Bábilonczycy/
Wiec też Biddala ná plác stáwią Indyczycy.
Brytánnowie/ Fráncuzi/ Druidem prowadzą/
Grákové Orcha, Turcy Orphea wprzod sáozą.
W Libiey też Atlanta swego wspominaią/
A w Egypcie Wulkana nie przepomináią.
(Ktory to byl syn Nilow/ od ktorego rzeká
Nilus názwána/ Ktora ná Egypt wycieka.
A Ktora wrodzáie im hoyne przynoší /
Zwłaszcza gdy nád swg miáre wysoko sie wznosi.)
Grákové ią też mienia byc od Musaula,
Wiec iż sie w oney bawil Pládą też Linusa.
Ale zás Ewsebius Żydom przodek dáie/
A do onego zdánia sílá ich przystáie.

Pila grác Anagalis dzieweczka poczelá /
A potym sie wssytká młody w táką gre zámieszlá.
Acz też y Pithusowi te gre przywłaszczáią/
Ale od Pogo Polwiek/ niewiele wsskuráią/
Ci co gráią /bo w zysku to onym przychodsi/
Iż sie prójno nábiega/ y prójno náchodsi.

Pile zelázna Ktora drzewá wiec piluią/
Talusowi chłopieciu wssyscy przypisuią.
Mogłci byc w leciech młody/ ále w rozum stáry/
Dabby mu zá to dżisia cieślá wielkie dáry.

Pieniądze Eg'netre wymyślili Powác/
Lecz zás ludzie lákomi ieli sie ich chorwác.

Jana Protásowiczá ná Mohilney.

9

Pierścien iz Prometheus dal do używania /
Niemálo Historyków jest takiego zdania.
Ale dawniey pierścienie w używaniu byli /
Owszem one wstawnie ná pálcu nosili.
Ono Judás Tamárze dal pierścien w zakładzie /
Acz nie wiedział nád sobą o takim zdrádzie.

Piszanki Pan y owe Mázowieckie Dudy /
A Pelagus záś owe chlopskie z chrostu budy
Wynálezli: á záwse sie z sobą zgadzają.
Gdy w nich piig á w dudy krzykliwe igrają.

Piwo ze zbozá robić wprzód Bachus chetliwy
Poczał / zá który trunek wielce osobliwy /
Silá mu ich dziekuić: ále Mázurowie
Wiscey / ábowiem záwse czuig go w swey glowie.

Podátek w przód Darius wyniosł y pobory /
Chcąc mieć wiscey wssytkiego y dostátek spory.
Przeto mili chlopkowie / prośe nam nie łayćie /
Ale ráczey onego wymyśl przeklinayćie.

Práctykowác Cháldei wssytkich náuczyl /
Jedno to dsiw że y sam Práctyk żyłi zmyli /
Bo czássem gdy drugiemu oco prorokuić /
Tedy czésto w domu swym takiego náyduie /
Ztory sis iego żony o Práctyce pyta /
A czássem księzi iego przewraca y czyta.

Práwá y ich wstawy roznyim przywłaszczają /
Lecz od Boga pocátek przez Moysesá mają.

Prásć y tkác / plotná bielić / Pallas náuczylá /
Bo oná w tym nappierwsza / iák wdáig bylá.
Ale słusniey Noemi przed oną przodkuić /
Ábowiem písmo swisté to iey przypisuić.

Inuentores Rerum.

Przylbice Cares także świetne nákolanki/
Wdziawşy z nieprzyjacielem czynił wywołanki.

Przymierze náłaził żeby ná czas pořoy dáli/
Lycaon, kiedy w walce dtugo się biáli.
Stądże dziś Niemiec gdy mu dádzą po tłu rzecze/
Frid: lecz kto go nie słucha tedy rad wćieczę.

Q.

Quirinus křorego też Romulusem zwano/
Iż miásto Rzym záložyl zdawná przywołaszczano.

Quaestores mieyscy naprzód w Rzymie się poczeli/
A stąd y do inşyich miast ten obyczay wşlieli.

R.

Rhetorykę/ á to iest: náukę wymowy/
Corax, także Crezius dáł ludziom do głowy

Rynny / Bizés Naxius, y potrzebne Rury/
Wprowadził sztucznie do miast/ między mieyskie mury.

Roř ná dni y miesiáce/ kto go ták rozmierzył ?
(A kto w tákim porzadku iáť teraz pomierzył.)

Rozne są zdánia: bowiem iedni przywołaszczáią
Egypcyánom/ drudzy Sydom przodek dáią.

Abowiem/ przed potopem/ iuż czásy znáczyli/
Táľże też y miesiáce porzadkiem liczyli.

A ciż y do Egiptu ten ráchunek wnieşli/
A potym ná wşystek swiát do ludzi roznieşli.

Lecz táki roř/ iáťi dziś my w siebie mamy/
A křorym wşyстке czásy swoje poznáczamy.

Tedy Iulius Cezar3 w Rzymie postánowił/
A ten porzadek z ludźmi mądrymi stánowił.

Rola nayıpierwey poczał Argeus náwázáć/
A stąd boyny wrodzay zwykli się wiec przymnazáć.

Ryby

Ryby towić Phanices rozmáicie ieli/

A ci też y świerz towić wprzod drugich poczeli.

Rucznice Mnich nietáki (Tiemiec) wymysliwšy/

Podal do używania imię wtáiwšy/

By snać zá tákowy wymysl nie karano/

Jáko Peryllusowi w tey mierze oddano.

Ze sam pierwey tey meki (co wydal) skosztował/

Bo mu Falaris kazał/ áby iey sprobował.

Jákožby godšien y ten Mnich byl tey zapláty/

Ze podal broń tákowa do ludzkiej wtráty.

Od ktorey síta ginie/ ábowiem co żywo

Ma rucznice/ á pátrzac ná sie o co kżywo.

Wnet sie rzuci do oney/ y pomsty dochodzi/

Dla ktorey iuž y meštvo w máley cenie chodši.

Bo ledá bába zwalczy rycerzá mežnego/

Byle umiála strzelić z pułhaku do niego.

Jákož ktorykolwiek z nia rad kiedy przestáie/

Tedy sie tym sam práwie do ludzi podáie.

Ze lekliwe ma serce/ y nie vsa síle/

(Gdyž Rycerz záwše ma być gotow káždey chwile.)

A iesli nieprzyaciol z onych zábitamy/

Tedy ná co ná swoich wždy one chowamy?

Albo co zá potrzeba w mieście z nimi chodšić?

A ieden do drugiego jáko do pnia godšić?

Przeto/ niechay sie wštydza/ co ich używáig/

A po vlicách meštvo swoje wíec wdáig.

A tego Mnichá niechay co żywo przeklina/

Ze sie przenieš do złego podála przyczyná.

Ktory to Mnich ják przyszedł do ták hániebnego

Wynálezku/ niewáđši wiedzicie/ do ktorego

Wierze že mu sam šátan podal swoje droge/

(Gdyž on rad miedzy ludźmi sície záwše trwoge.)

To jest/ miał proch z síletry ktorego używał

Do jákiegos lekářstvá/ ktory gdy rozšteral

Zámieniem

Inuentores Rerum.

Kamieniem / tedy sie proch tak pretko zapalit /
A Mnich a w ten czas strachu wielkiego nabawil.
Bo y kamien wysoko y chutko wyrzucil
Ku gorze / dopiero Mnich iak ze snu ocucil /
A obaczywszy prochu tego moc takowa /
A maigc inuentia v siebie gotowa /
Tedy z zelaza Kurs zaraz uczyniwszy /
A one takim prochem dobrze nakarmiwszy /
Wydal glos piorunowi / na wszystkich podobny /
(Za co by go roztrzasnal bylby iscie godny.)
A Wenetom nappierwey te bron ostarowal /
Wszakze sobie w tym zdrayca madsze postepowal.
Bo sobie nie przywolaszczal wynalazku tego /
Ale iakby go mial wsiac od tego inzego.

S.

Szady nieiaki Xerxes podal z takiej miary /
Widzac Tyranna ktory lud gubil bez miary.
Chcac tedy przedsiawicie przeto nic onego /
Wiec zeby okrucienstwa poprzestal swojego.
Przyniosl do niego te gre / by przez nie obaczyt
Jak krola lud sie bronia / a to pilnie znaczyt
Ze lud sie dobra wola rychley sobie ziedna /
A srogosc z okrucienstwem nienawisc wsem iedna.

Senatorskie srokie (Hostilius) sady
Wniosl / dla tego / by znaczny byl miedzy prywaty.

Szewcow wszystkich iest mistrzem (Boetius) prawie /
Z kad iesliby wiedzieli / mogli v nich miec stawa.

Siac w ziemie Triptolemus pocial wszelkie zboze /
Lecz ia zydom nappierwey w tej mierze poloze.
Bo pismo swiete zowie oraczem Ttego
Pierwszym / stad znac ze przed tym za wieku dawnego.
Tylko siol a owocow samych pozrywali /
A potom po potopie juz ziemie otali.

Jana Protasowicza ná Mobilney

11

Sietery Amazonas naprzod wymyslily/
Z Pantezylea/ kiedy z meżami walczyły.

Sitá we Francyey w przod robić sie počely/
Ale teraz ich wśedzie piekárki sie isly.

Sermierskie Mercurius wynalazl náuki/
Lecz go dzis Niemiec przeszedl wyprawuisc sztuki.

Sył Palamedes w wojszcze wynalazl porządny/
A do tego/by każdy z żołnierzow byl rządny.

Záslo dawal aby spieć kiedy nie przechodził/
Przez wojsko/ á onemu aby nie záškodzil.

Wiec teży straży nocne každemu wstawil/
Aby kiedy nań przyjdzie koley tám sie stawil.

Sklo z Phaniciey ná swiat naprzod wprowadzili
Kupcy /z takiey przyczyny/gdy ná briegu byli
Wysiadłszy z swych okretow/gdy drew nic nie wsięli/
Czymby sobie iesc robić w támtym kraiu mieli.

Tedy wziąwszy z okretu siarkę zápalili/
A piasku záś morskiego do niey przyczynili.
Z ktorey sie rzecź tak isknęca w on czas uczynila/
Ze teź v nich y sámych w podziwieniu byla.

Z tabje počeli robić wymyslne sklenice/
W ktore nálaróšy miodu zbywáia testnice.

Ale imie y tego nie jest nam wiadome/
A tylko mu dziekuię do piicia lákome
Ludzie/zá ten tákorow wynalazek iego/
Kiedy z onych piiań az do dna sámeo

Z kusse strzelác Phænices nappierwey počeli/
A od Atola z proce rzucác sie záwzięli

Z tey Dawidek málućki Olbrzymá wielkiego
Tráfil w czoło/á przeto niech wielki máłego

D

Lece

Inuentores Rerum.

Leńce sobie nie wazy/bo ná pohánbienie
(Wielkich ludźi á hárdych) to máte stworzenie
Żwyłł Pan Bog záwŝe chowác/ o czym sa przykłády/
Co tuŝe je y wielki przyzna krom wŝey wády:
Ale mi tu ŝnáć rzecz/ ow Goliar ktory/
Coby mogli lwy y bydry wrzko mo lupić z ŝtory.
Rádniey tobie te wierŝe ták ná wiátr wdáwác/
A niźli z wielkim chłopem w iákie ŝrántki wodáwác.
Bo máły chocia mocarz leć przyzna cłteł wŝelki
Iż bársiey w oczu iego ŝráŝny cłłowiek wielki.
Choć bedŝie doŝyć ŝláby/á niź ty coŝ máły/
Bys teź ná sobie trzymał owe moeŝkie wáły.
Znáć z odpowiedŝi żeŝ jest tych Gigántow Plemie/
Ktory chcieli poŝiádać práwie wŝyŝtkę ziemie.
Bo hárdŝie ŝwym goleniam wŝaŝ y wrodŝie/
Za niewieŝ je Senator znáczny nie po brodŝie?
Ale rádniey z dowócipu y mądrey wymowoy/
Kiedy umie ozdobić rzecz piéknymi ŝłowy.
(Mac y kóziel ŝwá piékná y ŝyroká brode/
A ták teź ná plác ŝláwi iáť ty ŝwá wrode.
Leć przedŝie poŝtáremu wrodzonóŝ iego
Kaczy ŝmierdŝieć/ y idŝie do chlewá gnuŝnego.)
Táť teź y Rycerz káždy nie z ciáťá wielkoŝci
Bywa poznán/leć rádniey z Rycerŝiey dŝielnoŝci.
Jać ná zwáde to iuź wiedz z wielkim nie rad gonie/
Leć gdy ná mie nápadnie koniecznie nie z chronie.
Wŝáťem tego dołożył/ że kto hárdŝie káże
Bedac wielkim/ táťi ŝe rad w bloćie pomáże
Od Málego/á przeto ia nie ŝwoiey ŝile
Wŝam/leć rádniey Bogu/przyczýtam to mile.
Iż on máłym pomoże obálić Cyklopá/
Ktory leńce rad wazy táť málego chłopá.

Soli Ancus Martius doŝtawác náuczyl/
Ktoŝrey ŝe potym káždy bárszo rad przycýzyl.

Stoneczne

Stonecznego nauczył (Atreus) záemia /
 Ná co czésto pátramy nie krom podziwienia.

Spiwáníe przy muzyce /3 dáwná przypisano
 Alexandrowi, co go Cytherius zwano /

Lecz záš Damon nauczył /ze frátkem spiewáig /
 Chočia roznyimi glosy rázem wykrykáig.

A przedšie Záharmonia wšyškich glosow zgodna /
 Ktorego inuentia wšpominánia godna.

Srebro to Mercurius piaty nálažł w siemi /
 Co iáť wmyšł odmienia /wšyscy dobrze wiemy.

Bo kiedy go sedziemu ktory ofiáruie /
 Juž ten choć ma przegrána / w správách swych przodkuie.

T.

Táńce rozne Rzymiáníe od Zetruscow wšieli /

Ale nášy Polacy /choć pozniey poczeli

Táncowác /tedy Wlochom naprzod nic nie dádzig /
 Chočia šie ná přežtwinty šwoie Wlošy šádzig.

Tryumfy Bachus mily y piešne Korony

Wprowádžil /táťže Wino práwie ná wše štrony.

Wšyškim ludšiom zálecił /že go rádzi piig /

Táť dlugo /poťi može áž obrácác šyig.

Ale nie táť dálece on sam wino nálažł /

Játo nád miáre piíác to rádniey wynálažł.

Bo Noemu to dáwniey pišmo przypisálo /

A ktorym mu šie wpić z tresunku przydálo /

A Noemu záš Rošiel podalť niemu droge /

Lecz pátraj: iáťž záraz wprowádžilo trwoga

Winko šláchetne / bo šie Noe sam obnážł /

A Chámá syná přežłat iž to leťce wážł.

☞ Jesliže táť šwie tego czeťá omamilo?

Co rozumieš ty /coť ie piíác záwše mило?

Inuentores Rerum.

Jako cie zbłaźnić może y rozum odmienić/
A człowieka w bestię niźszemną przemienić.
Bo kto sie im wpiie jako kosić skacze/
Wiec albo nązbyt wesol/álbo czasem płacze.

Tragedie gdy czynia (Melson) dal osoby/
By przez nie był kształt rzeczy każdej wyrażony.

Traga miedziána/ktora znał daie do boiu/
Ayrhaeus wymyślił czasu niepożoiu.

W.

Wirse nadobne składał/ Alcman o miłości/
A stad sie zaś uczyli drudzy tey godności.
Nietrzebá mu dziwować/bo Venus wyuczy/
A skoro sie w leb w lepi/to iuz zároveň huczy/
Bo prostańa pobudza/ze chce być wydwornym/
Drugiego zaś spiewałem uczeni wybornym.
Owa rozne swym sługom podáie sircie/
A zwołać ją gdy sie ktemu komu mozg zágrzeje.
Wirse w wszelkich składanie Zydom przywołać ją/
Lecz w tym Orpheusowi także miejsce dája.

Wieszczą ptaków y zwierząt/Tages sie rad bawil.
A prawie te wymysły dostátnie obáwíl.
To jest/gdy wroná albo srońa przepierwie/
Albo gdy krak nád bydlem kracząc przelátuie/
Co to znaczy/y inšych bázno wiele rzeczy
Náuczyl/ co prostacy zwykli mieć ná pieczy.

Wieszé wysoko działać wšystkich náuczyl
Cyclopes, bo nád inše ludzje silni byli.

Wozem o czterech koniách Phryges iedzić ieli/
A potym wšyscy od nich také wozy wzięli.

Woly do plugá wprzegác/roznyim przywołać ją/
Lecz is O.yrus pierwšy/ták wšyscy wdája. Wsze

Wrzcionámi sie Closter niewiáskom zálecił/
A im táka robote tym pilniey polecil.
Jakož w prawdzie/przystoyniey gdy niewiásta siádjie/
Z wrzcionem pod kádjiołta / á myśli o rzádjie
Domowym/á niž kiedy próznujac czas trawi/
Bo piekna to gdy sie czym przystoynym zábawi.
Bo myśli zábawioney/nigdy czárt nie stódsi/
Ale do próznujacych/ iáko drzwiámi wchodsi.

X.

Xanthius poiedyneł nappierwey wprowadził/
Gdy sie z Thymetem Kolem Athenstím powádsil.

Y.

Y Litery Grákové tylko używáli/
Lecz potym Lácinnicy / do slow ich wstádáli.
W czym byl Cicero pierwszy / iáť sam świádczy o tym/
A stádo inž w używaniu istá byc nápotym.

Z.

Zbroie Combe, dsieweczka/ miedsiána podáta
Ludsiom Kycerstím/ktora smiátości dodáta.
Ze sie z nieprzyiacielem méznie potykáia/
A przeto niechay wssyscy ons wystawiaia.

Zboze mlocić / wstepie tluc / Pilumnus náuczyl /
Od ktorego sie káždy wieśniaczeť przyuczyl.
Ze dsis/nas swoia práca żywia wstáwicznie /
A my tylkosmy zwykli wymyslać rozlicznie.
Nie nie robiac/lecz onych w práca zápragáiac/
A w posolgowaniu iey/litosci nie máiac.
Przeto chcemyli dlugo żyć w tákiey rostoszy/
Kádsz niech sie nád nimi żaden niekófoszy.

Zegar Anaximander Milesius zwány
Wynálasz / á od niego iest drugi n podány.
Tenie Sphære wymyslił ktorey używáia
Ludzie mądrzy / co sie w tey náuce paráia.

Inuentores rerum.

Ow zaś: Ktory ná słońcu cieniem pokázuie/
O Ktoryy iest godzinie/wiecz iák postepuie
Słońce/ Anaxymenes dał do vżywánia/
Lecz či co w Kárty gráig práwie bez przesťánia.
Málo dbáig o Zegar/ bo gdy dzień vplynie/
Tedy gráig y przez noc/ áz poři przeminie.

Zeglowác/ y puščzác sie dáleko ná morze/
(Gódie sie náuczyl modlic y miešťác w pořorze.)
Jedni iz Minos počal/ drudzy Neptunowi
Przypisuię/ y stąd mu część iáko Bogowi/
(Głupie ludzje Pogańscy) ná on czas dawáli /
Zwłasczác gdy sie ná morze dáleko puščzáli.
Ciž ná okřeciech walkę wieść śmieli sie wáżyć/
Jákož w prawdzie trzeba tám zdrowie swe odwáżyć.
Bo y z nieprzyaciélem y z nawálnościami
Dostć biedy/ tákże też z przyřtymi stálami.

Żelázny wprzod (Chalibes) Křusiec wykopáli/
X náppierwey z onego nacznia działáli.

Żebow Asculapius wrywác náuczyl/
Kiedy komu niezmierny bol onych dořuczył.

Żiol znánia (byl powodem Chiron) y Żerbarzow/
A stąd wiele náuczyl rozumieć leřarzow.

Żlotarzom wřyřstkim podał Glaucus lutowánie:
Lecz ich ná to nie wczyl/ áby przysadzánie
Do srebrá mieli dáwác z miedzi iáko czynię/
X o co nie iednego bázro często winię.

Żolnierskie ludzje/ iz sz od Marsá (wdáig)
Lecz Tubalcainowi wiecey przywłasczácig/
Ktory to przed potopem wiodł walki y boie/
Bowiem ná on czas byly wielkie niepořoie.

Żwierciádło

Janá Protásowiczá ná Mohilney.

14

Zwierciádlo Sinon iákis nappierwey wystáwíl/
A swoim wynálastkiem ono dšiwonie spráwíl.
Zá co mu Bialeglowoy dšis wielce dšietuig/
Abowiem w nie pátrzáigc /brwi swe wysmytuig.
Wiec /gdy sie teź bláda twarz ktorey z nich wkaže/
Tedy wnetže bárwicžka czyrwona námáže.
Ze sie piétkney Dyánie záwšfe rownáć može/
(Acž to špetney bynanniey nigdy nie pomože.)
Druga/kiedy twarz šmiáda y plec beďšie miáta/
Wnetže sie do bielidla swego beďšie bráta.
Nadobna /chce być gláďšga /štára wšć zá mloda/
Špekná chce sie popisáć teź z swoig wredga.
Owa wššytko Zwierciádlo to ták štuczne broi/
Ze sie káždá w nie pátržac bárzo ráda štroi.
Ale tu šwiegotliwe owe Bialeglowki/
Co pošpolicie rádži wylátuig šlowki.
Zádáďžá mi: že to iest rzecž im pozwolona
Zwierciádlo mieć /táktci iest mila dobra žono.
Bowiem že są potrzebne wam do wžywánia/
Ale nie do fárbicžek /áni máglowánia.
Rádniey iešli twarz woidžšš w zwierciedle nadobnq/
Štáray sie byš ná dušy bylá iey podobnq/
Owššem/imes iest wietššey nád inšfe wrody/
Tym teź pilniey ze wštydem pilnuy záwšfe zгоды.
Bo to iest nacudnieyšga przypráwa ná twarz y/
Kiedy wštydem oplonqć /ktorey sie wicē zdáržy.

Do tego co cžedł, Ian Protásowicz
ná Mohilney.

Podobno sie ktory z was temu podšiwuie/
Ze tu nie wššytkich rzecžy wyrášnie náyduie.
Ktorych

Inuentores rerum.

Ktorych wiec pospolicie wszyscy używają/
A imioná tych co je wynáleśli tájg.
Tedy niechay ten Respons odnieście tákowoy/
Ze wszystkie rzeczy piśac był wymyśl gotowoy.
Ale i; Authorowie co o tym piśali/
Wiecey (á zgóla żadney) zmianki nie podáli.
(Zwłaśczá moy Polydorus) z ktoregom to zbierał/
(A piśanie onego w te wirse záwieral/)
Tedy nie moia winá/ ták tezy nie onych/
Ale dawności czasow /prze grubość zácmionych.
Bo Hystorye piśac nie rychlo poczeli/
Przeto nie dziw że w on czas nie wszystkiego wzięli.
Przyimi tedy zá wdzieczne/ á iesli wdátneiy
Kto co poda/álbo wiec nápiśe dostátneiy/
Tedy go rad pochwale / owšem podziękue/
Iż przedemną prostakiem w tey mierze przodkue.

Koniec.

